

Canvis recents en l'estructura econòmica de Menorca

Ernest Pons Fanals
Universitat de Barcelona (UB)
Institut Menorquí d'Estudis (IME)

1. Introducció

L'any 1993 Menorca fou distingida amb el títol de reserva de biosfera, concedit per la UNESCO en el marc del seu programa *Man and Biosphere*. Això suposà, en aquell moment, un recolzament important a tot aquells qui defensaven i defensen un model de creixement no agressiu, que preservi els valors naturals i paisatgístics de l'illa. Quinze anys després d'aquella declaració és un bon moment per analitzar si la realitat de l'illa segueix essent la mateixa i veure quins canvis s'han produït, en particular, sobre el teixit productiu i l'estructura econòmica.

Quan hom vol analitzar l'estructura econòmica de l'illa el primer que comprova és la falta d'informació estadística. Si bé hi ha descripcions, algunes molt interessants, sobre les peculiaritats econòmiques de l'illa, hi ha poques dades numèriques -per exemple, sobre el pes que hi té cada branca d'activitat. Per això, no disposant d'una font homogènia i exhaustiva que aporti informació amb periodicitat anual, cal recórrer a la combinació de diverses fonts per obtenir una imatge el més fiable possible de la situació actual i de l'evolució seguida.

En el moment d'abordar una reflexió com aquesta, tampoc no es pot oblidar un altre aspecte que considerem fonamental: que al llarg dels darrers anys s'han succeït canvis econòmics de molta entitat, i de forma gairebé vertiginosa. Des de l'estancament (per no dir-ne crisi) de les activitats de la indústria clàssica de l'illa, passant pel *boom* del sector turístic, fins a les dificultats i incerteses del sector primari, el cas és que l'economia menorquina de principis del segle XXI ha experimentat i està experimentant canvis importants. I, encara més important, els canvis tecnològics,

econòmics i socials generals que està patint el nostre entorn fan pensar que en els propers 10-15 anys podem assistir encara a canvis més accelerats.

És la constatació d'aquests canvis i la seva possible incidència sobre la declaració com a reserva de biosfera els que motiven aquesta comunicació que pretén mostrar, de forma molt sintètica, una fotografia actualitzada del teixit econòmic de l'illa.

2. Alguns trets característics de l'economia menorquina

Ens proposem descriure els canvis que s'han produït en l'economia menorquina des de l'any 1993 fins a l'actualitat. Ara bé, trobar informació específicament referida a l'any 1993 no és fàcil. Així, sense voler desmerèixer altres treballs que, sobretot en àmbits sectorials concrets, han aportat descripcions més o menys rigoroses de l'economia menorquina, entenem que la font que ens pot ajudar més per als nostres objectius és la de la Taula 1: *Input – Output* de les Illes Balears amb dades de l'any 1997 (TIOB97), elaborada per un equip de professors de la Universitat de les Illes Balears. Es tracta d'informació referida a uns anys després de la declaració de l'illa com a reserva de biosfera, però és molt completa. Per analitzar els trets més característics de la producció menorquina, ens fixarem en diferents aspectes a partir de les dades de la taula en qüestió:

- a. Quin és l'origen dels recursos usats per realitzar la producció
- b. Com es distribueix aquesta producció entre els diferents sectors econòmics
- c. Quin pes té el consum de béns intermedis en relació amb el valor final de la producció
- d. Quina és la capacitat de generar valor afegit que té el teixit productiu a cada sector, i
- e. La importància de cadascun dels components del valor afegit: salaris, cotitzacions socials, excedent d'explotació, consum de capital, impostos indirectes i subvencions.

a. Origen dels recursos per a la producció econòmica

Per identificar les característiques d'una certa economia, el primer aspecte rellevant (tot i que menys conegut que altres) és identificar d'on provenen els recursos utilitzats. En aquest sentit, els recursos de què disposa qualsevol economia per cobrir les seves necessitats, i també per relacionar-se amb altres economies, es produeixen o bé en el propi sistema productiu (valor de producció) o bé vénen de fora (importacions).

Taula 1. Origen dels recursos disponibles per branques d'activitat (1997)*

		Producció		Imports		IVA		Total recursos	
PR	Primari	7.094	2,7%	5.065	6,6%	492	2,2%	12.650	3,5%
	Indústria	46.182	17,8%	67.097	87,1%	3.578	16,3%	116.857	32,6%
EN	Energia i aigua	2.177	0,8%	8.321	10,8%	179	0,8%	10.677	3,0%
BI	Béns intermedis	6.405	2,5%	24.851	32,3%	456	2,1%	31.712	8,9%
AL	Indústria de l'alimentació	14.299	5,5%	19.899	25,8%	917	4,2%	35.115	9,8%
TE	Cuir, tèxtil i confecció	11.091	4,3%	7.791	10,1%	758	3,4%	19.640	5,5%
FU	Indústria de la fusta	3.105	1,2%	2.643	3,4%	268	1,2%	6.016	1,7%
AI	Altres indústries	9.105	3,5%	3.592	4,7%	1000	4,5%	13.697	3,8%
CS	Construcció	28.844	11,1%	0	0,0%	1.787	8,1%	30.631	8,5%
	Serveis	177.156	68,3%	4.853	6,3%	16.128	73,4%	198.136	55,3%
CO	Comerç i reparació	24.073	9,3%	332	0,4%	3759	17,1%	28.163	7,9%
HO	Hoteleria	63.370	24,4%	1.226	1,6%	5030	22,9%	69.626	19,4%
RE	Bars i restaurants	18.015	6,9%	210	0,3%	1121	5,1%	19.346	5,4%
AT	Altres s. rel. amb turisme	8.514	3,3%	216	0,3%	824	3,7%	9.554	2,7%
TR	Transport	13.235	5,1%	1.082	1,4%	1172	5,3%	15.489	4,3%
AS	Altres s. destinats a venda	32.643	12,6%	1.787	2,3%	4222	19,2%	38.652	10,8%
SN	Serveis no de venda	17.306	6,7%	0	0,0%	0	0,0%	17.306	4,8%
	TOTAL	259.275	100%	77.015	100%	21.985	100%	358.275	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de la TIOB97 (*: Magnituds en milions de pessetes)

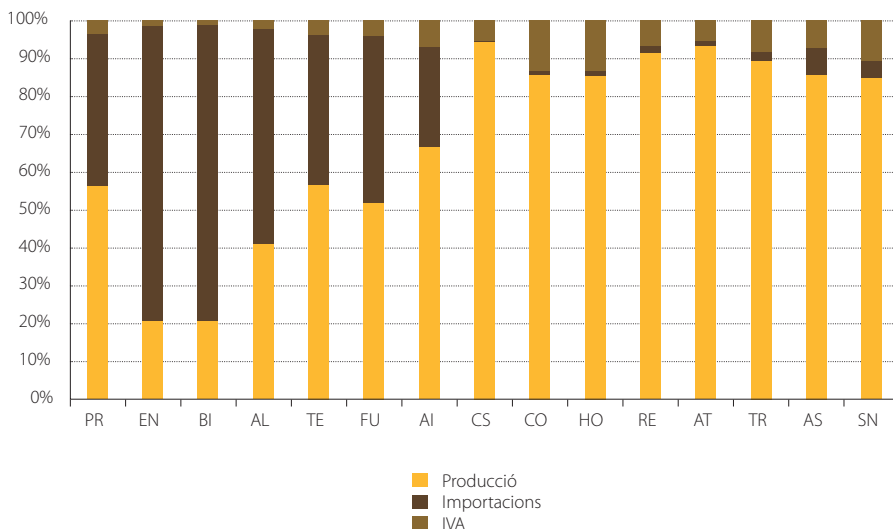

Figura 1. Distribució dels recursos disponibles entre producció, importacions i IVA (els equivalents de les sigles corresponen als de la Taula 1)

A part, cal tenir en compte també al nostre país l'impost sobre el valor afegit (IVA), necessari per comparar magnituds calculades segons diferents criteris de valoració en les diferents branques productives. La Taula 2 permet comprovar com l'aportació a la producció del sector terciari (sobretot hoteleria) és molt superior a l'aportació de la indústria (17,8%), la construcció (11,1%) i el sector primari (2,7%).

Com és natural, en funció de les característiques de cada sector, el pes que té cadascun dels tres components (producció, importacions i IVA) té un pes diferent. A la Figura 1 es pot observar clarament com en les branques industrials hi tenen molt més pes les importacions que no pas en el cas de les branques de serveis. L'activitat en el sector primari representa (a Menorca) una situació intermèdia.

b. Distribució sectorial de la producció

A continuació ens volem fixar en la distribució de la producció entre els diferents sectors econòmics, prenent com a base el valor de la producció a preus de sortida de fàbrica. Aquestes dades, referides a Menorca, ja estan recollides en la Taula 1 però a la Taula 2 s'ha volgut comparar aquesta distribució amb la de les altres illes per veure

Taula 2. Distribució sectorial de la producció per illes (1997)

	Menorca	Mallorca	Pitiüses
Primari	2,7%	1,7%	1,1%
Indústria	17,8%	11,3%	7,9%
Energia i aigua	0,8%	2,2%	1,7%
Béns intermedis	2,5%	2,7%	2,1%
Indústria de l'alimentació	5,5%	3,0%	2,3%
Cuir, tèxtil i confecció	4,3%	1,4%	0,8%
Indústria de la fusta	1,2%	0,9%	0,4%
Altres indústries	3,5%	1,1%	0,5%
Construcció	11,1%	12,7%	11,8%
Serveis	68,3%	74,2%	79,2%
Comerç i reparació	9,3%	11,0%	10,3%
Hoteleria	24,4%	16,8%	30,3%
Bars i restaurants	6,9%	5,1%	9,0%
Altres sectors relacionats amb turisme	3,3%	3,0%	3,4%
Transport	5,1%	8,9%	5,9%
Altres serveis destinats a venda	12,6%	22,8%	15,2%
Serveis no de venda	6,7%	6,7%	4,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de la TIOB97

com a l'any 1997 hi havia algunes diferències importants. A grans trets, es veu que a Menorca hi tenien un pes molt més important que a la resta d'illes tant la producció en el sector primari (pràcticament el doble) com la indústria (sobretot l'alimentació i els sectors del cuir, el tèxtil i la confecció). En canvi, el pes de la producció en el sector serveis és sensiblement inferior al de Mallorca, Eivissa o Formentera.

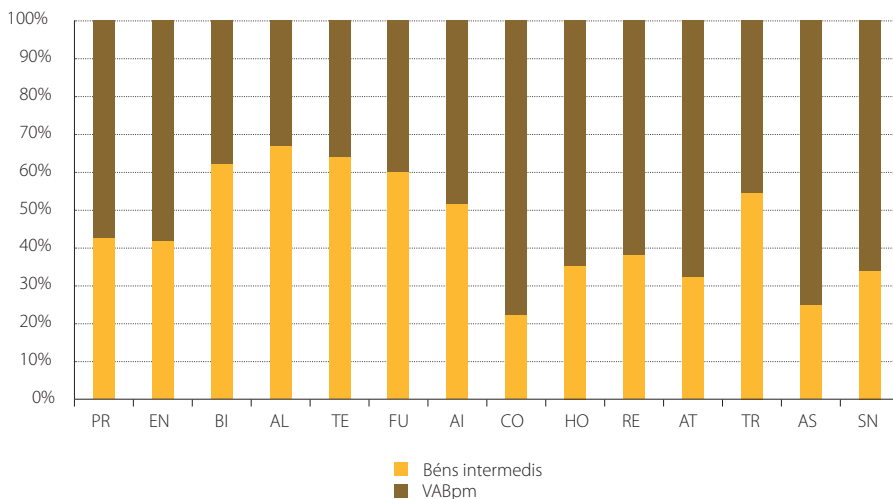

Figura 2. Distribució del valor final de la producció entre consum de béns intermedis i valor afegit brut a preus de mercat, VABpm (els equivalents de les sigles es troben a la Taula 1)

En el cas dels serveis, però, cal tenir en compte que a Mallorca té un pes important la producció relacionada amb l'Administració pública, per raons administratives. Val la pena destacar també que el sector de l'hoteleria generava en aquell moment gairebé el 25% de la producció a Menorca, clarament per sobre de Mallorca (16,8%) però inferior a Eivissa i Formentera (30,3%).

c. Pes dels béns intermedis en relació amb el valor de la producció final

També resulta força interessant veure com el valor de la producció es distribueix en valor afegit brut (a preus de mercat, VABpm) i consum de béns intermedis en les diferents branques d'activitat. Naturalment, aquesta distribució depèn de les característiques de cada sector i, en aquest sentit, la Figura 2 mostra com també en aquest aspecte hi ha diferències molt importants entre sectors.

d. Capacitat de generar valor afegit brut de cada sector

Un altre dels aspectes que més interès té, especialment per als objectius d'aquest treball, és conèixer el pes de l'activitat en cada sector de l'economia menorquina. A

Taula 3. Capacitat de generar valor afegit brut per branques d'activitat (1997)*

	Valor de la producció		Valor afegit brut (VAB)	
Primari	7.094	2,7%	4.093	2,6%
Indústria	46.182	17,8%	18.245	11,6%
Energia i aigua	2.177	0,8%	1.279	0,8%
Béns intermedis	6.405	2,5%	2.445	1,6%
Indústria de l'alimentació	14.299	5,5%	4.806	3,1%
Cuir, tèxtil i confecció	11.091	4,3%	4.038	2,6%
Indústria de la fusta	3.105	1,2%	1.247	0,8%
Altres indústries	9.105	3,5%	4.430	2,8%
Construcció	28.844	11,1%	15.982	10,2%
Serveis	177.156	68,3%	118.881	75,6%
Comerç i reparació	24.073	9,3%	18.744	11,9%
Hoteleria	63.370	24,4%	41.148	26,2%
Bars i restaurants	18.015	6,9%	11.166	7,1%
Altres sectors relacionats amb turisme	8.514	3,3%	5.779	3,7%
Transport	13.235	5,1%	6.039	3,8%
Altres serveis destinats a venda	32.643	12,6%	24.538	15,6%
Serveis no de venda	17.306	6,7%	11.467	7,3%
Total	259.275	100,0%	157.201	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de la TIOB97 (*: Magnituds mesurades en milions de pessetes)

la Taula 3 es recull el pes sectorial tant atenent al valor de la producció com al valor afegit brut (VAB). A l'hora d'analitzar quins són els sectors amb una major capacitat de generar valor afegit brut veiem que aquests són, com era d'esperar, l'hoteleria i els altres serveis relacionats amb el turisme. Entre aquestes dues branques d'activitat sumen més del 40% del VAB insular (l'any 1997, és clar).

A més, tot i que amb un pes molt menor, ens trobem amb tres sectors amb un pes similar, el comerç (11,9%), la indústria (11,6%) i la construcció (10,2%). Finalment, cal destacar que el sector primari (2,6%) té un pes força inferior.

Val la pena destacar, com no podria ser d'una altra manera, la diferència important entre el pes de la indústria pel que fa al valor de la producció (17,8%) i el pes en termes de valor afegit brut (11,6%).

e. Composició del valor afegit brut

Un cop coneguda la capacitat generadora de VAB per part del teixit productiu menorquí, podem analitzar com es distribueix aquest VAB entre els seus diferents components: salaris i retribucions brutes, cotitzacions socials a càrrec de les empreses, excedent net d'explotació, consum de capital fix, impostos indirectes lligats a la producció, i subvencions a l'explotació.

La Figura 3 mostra com l'excedent net supera el 44% del VAB; que els sous i salaris pagats són del 38,5%, les cotitzacions socials un 10% i el consum de capital fix un 9,1%, mentre que els impostos a la producció i les subvencions tenen un pes molt inferior (un 0,8% i un 2,5% respectivament). Ara bé, més enllà d'aquestes proporcions globals, que són molt semblants a la resta d'illes de les Balears o d'altres comunitats autònomes de l'Estat, resulta interessant analitzar com varia aquesta distribució entre els diferents sectors econòmics.

A la Taula 4 es presenta com es distribuïa, l'any 1997, el VAB de Menorca entre els diferents components. A més, i per facilitar-ne la comparació entre els diferents sectors, a la Figura 4 es presenta aquesta distribució amb només els quatre components més importants (sous i salaris, cotitzacions socials, excedent net i consum de capital).

Per grans sectors econòmics, el sector primari es diferencia de la resta per l'elevada xifra d'excedent front a una participació molt escassa de les retribucions salarials, conseqüència de la poca importància que té l'ocupació no assalariada en aquestes branques. També destaca en el sector primari l'elevat percentatge de subvencions, tot i no quedar reflectit a la gràfica (Taula 4).

A les branques industrials els salaris i les retribucions brutes, juntament amb les cotitzacions socials (a càrrec de les empreses) superen el 50% del VAB. La importància de l'excedent dins del VAB industrial varia molt d'unes branques a unes altres. Així, destaquen la indústria de l'alimentació i del tèxtil i altres indústries manufactureres.

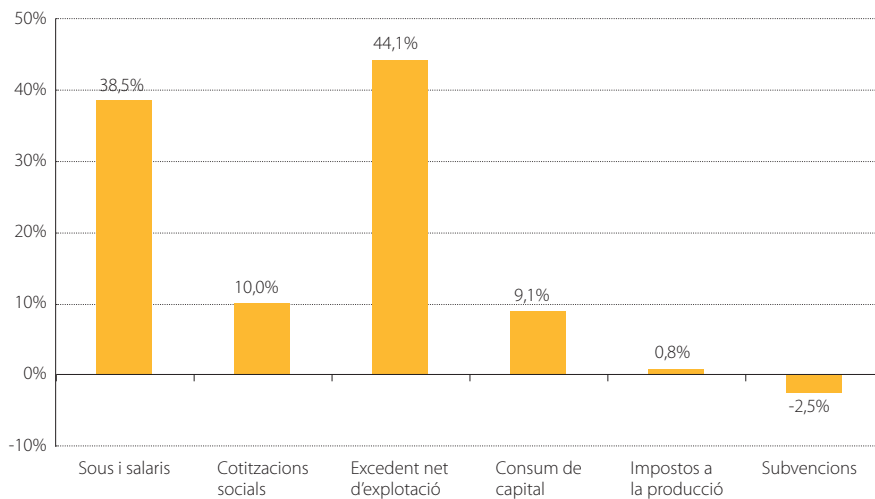

Figura 3. Distribució del VAB entre els seus components

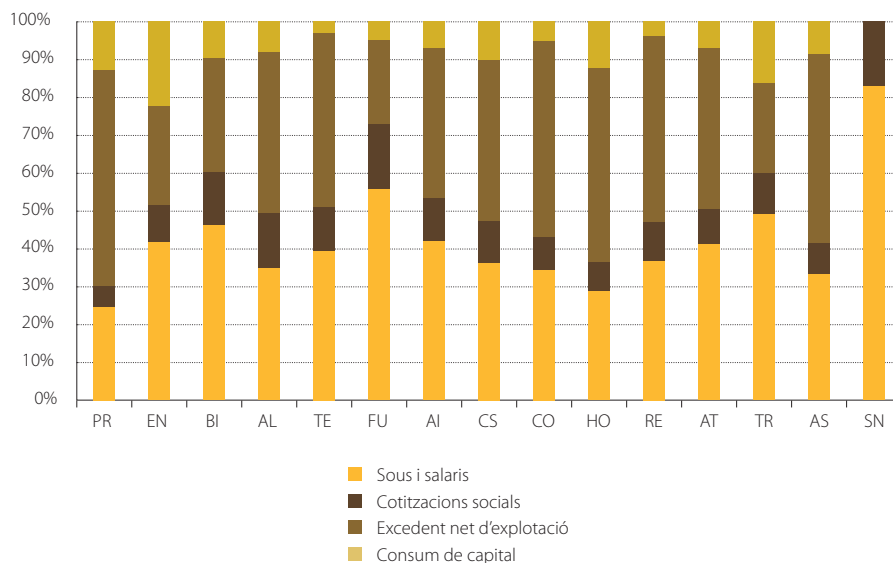

Figura 4. Distribució del VAB entre components (els equivalents de les sigles es troben a la Taula 1)

Taula 4. Distribució del VAB de Menorca entre les seves components (1997)

	Sous i salaris	Cotitzacions socials	Excedent net	Consum de capital	Impostos a la producció	Subvencions
Primari	27,9%	5,8%	64,6%	14,7%	0,8%	-13,8%
Indústria	41,9%	12,9%	38,8%	8,3%	1,0%	-3,0%
EN	51,6%	11,6%	32,3%	27,7%	0,9%	-24,2%
BI	45,7%	13,7%	30,1%	9,6%	1,2%	-0,3%
AL	34,8%	14,4%	42,3%	8,3%	0,8%	-0,6%
TE	39,8%	11,4%	45,9%	3,4%	0,8%	-1,3%
FU	55,3%	17,2%	21,6%	5,1%	1,4%	-0,6%
AI	42,8%	11,6%	40,0%	7,4%	1,2%	-3,0%
Construcció	36,2%	10,8%	41,9%	10,5%	0,6%	-0,0%
Serveis	38,7%	9,6%	44,5%	8,8%	0,8%	-2,4%
CO	34,2%	8,7%	51,2%	5,4%	1,1%	-0,6%
HO	28,7%	8,0%	50,8%	12,5%	0,5%	-0,6%
RE	36,9%	9,9%	48,7%	4,2%	0,5%	-0,2%
AT	40,9%	9,2%	41,8%	7,4%	0,9%	-0,1%
TR	50,1%	10,8%	24,4%	16,9%	1,5%	-3,7%
AS	35,9%	8,8%	53,4%	9,6%	1,3%	-9,0%
SN	82,8%	17,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,0%
Total	38,5%	10,0%	44,1%	9,1%	0,8%	-2,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de la TIOB97 (els equivalents a les sigles es troben a la Taula 1)

En canvi, la construcció destaca per la importància de consum de capital fix; pel que fa les subvencions, són nul·les. En el cas del sector serveis, tenint en compte que té un pes molt important, les proporcions globals són molt similars a la mitjana tot i que si s'analitza per cada branca d'activitat s'observen diferències molt importants.

3. Canvis recents en l'especialització sectorial

Naturalment, si hom pretén analitzar l'estructura productiva i territorial de l'economia menorquina i només té informació referida a l'any 1997, aquesta resulta una informació molt pobre, per dos motius: a) perquè és la informació referida només a un any concret i no es pot apreciar si s'han produït canvis, i b) perquè l'any 1997 ja queda massa lluny com perquè aquesta imatge sigui representativa de l'actualitat.

No és possible disposar d'informació com la que aporta una taula *Input – Output* (Taula 1) per a cada any i, per això, cal recórrer a altres fonts estadístiques. Entre les dades que tenen relació directa amb l'activitat i de les que es pot disposar d'informació periòdica, la que presenta més detall és el nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social (incloent els diferents règims d'afiliació). És la informació de la Taula 5. La conclusió més important (i en certa manera sorprenent) és que els canvis no són potser tan importants com es podia pensar. Ara bé, si tenim en compte que no ens estem referint a noves afiliacions (flux) sinó al total de treballadors (estoc), que en vuit anys el pes de les dues branques industrials més importants (alimentació i tèxtil) passin d'un 3,5% i un 5,5% a un 2,4% i un 3,1%, és una disminució molt rellevant. L'altre canvi molt important és l'augment de la proporció de treballadors afiliats a l'hoteleria.

L'augment del nombre de treballadors afiliats al sector energètic probablement respon a certes decisions empresarials, però caldria esbrinar quin és exactament l'impacte real d'aquesta variació en la producció econòmica a l'illa.

Un altre avantatge de les dades d'afiliació és que permeten disposar d'informació molt més detallada a nivell sectorial, com es mostra a la Taula 6. Per tant, és fàcil identificar quines són les branques (sobretot de serveis) que concentren bona part de l'activitat: dins de la indústria, és la branca alimentària i la del cuir i calçat, i també la construcció. I, dins dels serveis, són l'hoteleria i el comerç, les branques amb major nombre de treballadors.

La identificació d'aquestes activitats és important, no sols per conèixer millor l'estructura econòmica, sinó també per preveure problemes futurs en la mesura que algunes d'aquestes branques es vegin afectades per *shocks* externs.

Malgrat que l'única dada disponible estrictament comparable entre diferents anys és la referida al nombre d'afiliacions a la Seguretat Social, també disposem de la recent publicació de les taules *Input - Output* de Balears per l'any 2004 (TIOB04). Aquesta in-

Taula 5. Comparació de la distribució de l'afiliació a la Seguretat Social per sectors

	1999	2007
Agricultura, ramaderia i pesca	2,9%	2,4%
Indústria	18,7%	13,3%
Extracció de productes energètics, altres minerals i petroli	0,1%	0,1%
Energia elèctrica, gas i aigua	0,2%	0,7%
Alimentació, begudes i tabac	3,5%	2,4%
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	5,5%	3,1%
Fusta i suro	1,1%	1,3%
Paper, edició i arts gràfiques	0,9%	0,9%
Indústria química	0,1%	0,0%
Cautxú i plàstic	0,3%	0,1%
Altres productes minerals no metàl·lics	0,7%	0,6%
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	1,4%	1,2%
Maquinària i equip mecànic	0,1%	0,1%
Equipament elèctric, electrònic i òptic	0,3%	0,2%
Fabricació de material de transport	0,8%	1,0%
Indústries manufactureres diverses	3,6%	1,7%
Construcció	17,3%	17,9%
Serveis	61,2%	66,4%
Comerç i reparació	21,8%	20,7%
Hoteleria	9,9%	15,0%
Transports i comunicacions	4,0%	4,7%
Mediació financera	0,5%	0,5%
Immobiliàries i serveis empresarials	7,3%	7,3%
Altres serveis	17,5%	18,2%
TOTAL	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Tesoreria General de la Seguridad Social

formació no és estrictament comparable amb la informació de les taules *Input – Output* de l'any 1997, perquè s'ha obtingut a través d'una metodologia diferent, però ens aporta informació interessant en la mesura que són dades més recents i permeten fer comparacions entre illes. La conclusió més clara de la Taula 7 és que en els darrers anys les diferències d'especialització econòmica entre illes han anat minvant, ja que els pesos dels diferents sectors l'any 2004 eren molt més semblants que en períodes anteriors.¹

4. Diferències a escala municipal

Fins ara ens hem fixat en les característiques de l'economia de Menorca, en relació sobretot amb la seva especialització sectorial. Però no podem pensar que Menorca sigui un territori uniforme en termes econòmics. A la Taula 8 es recullen els resultats d'una estimació del producte interior brut (PIB) per als diferents municipis de l'illa l'any 2003.² Aquestes dades ofereixen una imatge clara de les diferències entre municipis: d'entrada, el sector primari té un pes molt reduït en tots els municipis (entre l'1,3% a Maó i el 6,2% a Migjorn Gran). A més, aquests resultats permeten comprovar com es Mercadal i es Castell són els municipis més dependents de l'activitat hotelera, amb un 30% i un 25% respectivament. A la resta de municipis el sector hotelier aporta entre un mínim d'un 11% (a Maó) i un màxim d'un 19% (a Sant Lluís).

També dins del sector dels serveis cal destacar que a Maó hi tenen un pes molt singular els serveis no vinculats al comerç o l'hoteleria, fruit del pes de l'Administració pública i del sector del transport i les comunicacions. El comerç també té un pes important en tots els municipis, excepte a Mercadal i a Migjorn Gran.

Pel que fa a la indústria podem dividir els municipis en dos grups. D'una banda Alaior, Ciutadella, Ferreries, es Mercadal i Sant Lluís, amb pesos superiors al 17,5% i, de l'altra, Maó, es Castell i es Migjorn Gran, amb pesos inferiors al 10%. Finalment, pel que fa al sector de la construcció, en tots els municipis té un pes entre el 10% i el 20%, excepte a Maó (7,3%) i es Migjorn Gran (25,7%).

¹ Naturalment, atès que no s'ha emprat la mateixa metodologia a la TIOB97 i la TIOB04, les dades i les proporcions no són estrictament comparables. De forma aproximada, però, sí que permeten fer una certa valoració dels canvis.

² La metodologia usada per obtenir aquestes estimacions i un major detall dels resultats es poden consultar a Fontanet, M. i Pons, E. 2004. La distribució territorial de l'activitat econòmica a l'Illa de Menorca. *Revista de Menorca*, 88

Taula 6. Nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social, per branques d'activitat a Menorca (2007)

		Mitjana 2007	
A	Agricultura, ramaderia, caça i silvicultura	698	2,0%
B	Pesca	129	0,4%
C	Extracció de minerals	24	0,1%
DA	Indústries de l'alimentació, begudes i tabac	837	2,4%
DB	Indústries tèxtils i de la confecció	81	0,2%
DC	Indústries del cuir i del calçat	980	2,8%
DD	Indústries de la fusta i del suro	460	1,3%
DE	Indústries de paper; edició i arts gràfiques	297	0,9%
DG	Indústries químiques	8	0,0%
DH	Indústries de la transformació del cautxú i matèries plàstiques	35	0,1%
DI	Indústries d'altres productes minerals no metàl·lics	214	0,6%
DJ	Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	411	1,2%
DK	Indústries de la construcció de maquinària i equips mecànics	41	0,1%
DL	Indústries de materials i equips elèctrics, electrònics i òptics	72	0,2%
DM	Fabricació de materials de transport	347	1,0%
DN	Indústries manufactureres diverses	575	1,7%
E	Producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua	249	0,7%
F	Construcció	6.221	17,9%
G	Comerç, reparació de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors	7.179	20,7%
H	Hoteleria	5.217	15,0%
I	Transport, emmagatzematge i comunicacions	1.630	4,7%
J	Mediació financera	157	0,5%
K	Activitats immobiliàries i de lloguer; serveis empresarials	2.538	7,3%
L	Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	1.901	5,5%
M	Educació	610	1,8%

Taula 6. Nombre de treballadors afiliats per branques d'activitat a Menorca (2007) (continuació)

		Mitjana 2007	
N	Activitats sanitàries i veterinàries, serveis socials	1.837	5,3%
O	Altres activitats socials i de serveis prestats a la comunitat	1.536	4,4%
P	Llars que ocupen personal domèstic	443	1,3%
TOTAL		34.727	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Tesoreria General de la Seguridad Social

Taula 7. Distribució sectorial del VAB en les diferents illes (2004) (dades en milers d'euros)

	Balears		Mallorca		Menorca		Pitiüses	
Agropesquer	312.115	2%	238.342	2%	45.422	3%	28.351	1%
Indústria i energia	1.116.697	6%	902.445	7%	120.662	8%	93.590	4%
Construcció	1.833.327	10%	1.433.508	10%	188.498	12%	211.322	10%
Comerç	2.641.449	15%	2.102.194	15%	235.711	16%	303.543	14%
Hoteleria	3.001.881	17%	2.215.729	16%	256.279	17%	52.9873	24%
Transport, ag. de viatge i comunic.	1.473.303	8%	1.201.926	9%	94.661	6%	176.715	8%
Serveis empresari- als i int. financera	3.912.920	22%	3.126.417	23%	325.690	22%	460.813	21%
Educació i sanitat	1.603.269	9%	1.305.441	9%	137.908	9%	159.921	7%
Altres serveis	655.972	4%	510.395	4%	29.177	2%	116.400	5%
Adm. pública, excepte educació i sanitat	953.509	5%	777.131	6%	78.269	5%	98.109	5%
TOTAL	17.504.442		13.813.528		1.512.277		2.178.636	

Font: Elaboració pròpia a partir de la TIOB04

Taula 8. Distribució sectorial del PIB municipal (2003)

	Primari	Indústria	Cons- trucció	Comerç	Hoste- leria	Altres serveis	TOTAL
Alaior	3,3%	24,5%	10,4%	17,5%	11,0%	33,3%	100,0%
Ciutadella	4,0%	20,7%	12,3%	14,5%	17,4%	31,0%	100,0%
Ferrieres	3,1%	24,8%	14,5%	20,8%	15,8%	20,9%	100,0%
Maó	1,3%	10,3%	7,3%	13,9%	14,9%	52,3%	100,0%
Es Mercadal	5,3%	18,0%	10,0%	8,3%	30,4%	28,0%	100,0%
Sant Lluís	2,5%	17,5%	18,5%	10,1%	18,8%	32,4%	100,0%
Es Castell	2,8%	9,3%	17,4%	12,6%	24,9%	33,1%	100,0%
Es Migjorn Gran	6,2%	7,6%	25,7%	5,8%	16,0%	38,8%	100,0%
MENORCA	2,6%	15,5%	10,4%	14,2%	16,5%	40,9%	100,0%

5. Consideracions finals

Aquesta breu nota s'ha centrat a fer una radiografia, a grans trets, de quina és l'estructura econòmica de l'illa posant èmfasi en l'anàlisi dels canvis que s'han produït en aquesta estructura en els darrers 10-15 anys. Entenem, però, que aquesta descripció, molt centrada en la recopilació de dades que permetin quantificar aquests canvis, hauria de ser complementada amb una anàlisi més acurada de cadascun dels sectors perquè, sovint, les grans xifres oculten aspectes molt interessants. No és aquest el lloc adequat per fer aquesta anàlisi, per raons d'espai, però és important fer algunes consideracions bàsiques en aquest sentit.

En primer lloc cal destacar que, malgrat la no existència d'un sistema de comptes oficials sobre l'economia de l'illa, totes les fonts coincideixen a mostrar que aquests 15 anys han estat una època de fort creixement econòmic, pràcticament ininterromput. Aquest creixement econòmic ha propiciat un notable augment demogràfic basat molt més en l'arribada d'immigrants que no en el propi creixement vegetatiu.

Queda clar que el sector que presenta una major incertesa sobre el seu futur és el primari. Són moltes les causes que han contribuït a crear un clima de pessimisme generalitzat sobre el camp menorquí, que s'ha traduït en el constant abandonament de finques per part dels pagesos, que cerquen millors ocupacions en altres sectors.

Per altra banda, després de la forta reconversió dels anys vuitanta i primers noranta, la indústria de la pell (sobretot del calçat però també de confecció i complements) ha experimentat una notable millora, en la mesura que ha aconseguit uns elevats nivells de qualitat i disseny, alhora que ha flexibilitzat el sistema de producció. En canvi, el sector de la construcció ha funcionat com a motor econòmic en els últims anys, creixent a taxes altíssimes.

El sector turístic mereix almenys un comentari específic, atès que, com hem vist, és el que més pes té en la generació d'activitat econòmica a l'illa, ja sigui de forma directa o bé indirecta. Durant els anys noranta i primers anys del segle XXI, l'activitat turística no ha fet més que créixer. Així, si l'any 1995 van arribar o sortir de Menorca poc més d'un milió de passatgers per avió, al 2007 van ser més de 1,5 milions. D'aquests, l'any 1995, un 51% eren britànics i un 31% espanyols, mentre que, al 2007, un 33,4% eren britànics i un 52,8% espanyols. Per tant, el turisme britànic segueix essent el majoritari entre els estrangers però ja no té, ni de bon tros, el pes que tenia a la dècada dels noranta. En tot cas no hi ha dubte que l'economia insular gira al voltant de l'activitat turística: bona part del comerç depèn del turisme i un sector important de la indústria també hi està relacionat (materials de construcció, indústria nàutica, fusta i mobles, etc..).

I tot això ocorre en el context d'un inici del segle XXI, que ha vingut caracteritzat per l'acceleració dels canvis econòmics, socials, demogràfics i culturals, en un món cada cop més globalitzat i connectat per les noves tecnologies de la informació. En el cas concret de Menorca, aquests canvis han tingut com a resultat la creixent convergència de l'economia menorquina amb la balear.